

AVTONOMIST

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj.

Položaj.

Pred važnim korakom.

Zagreb, 22. maja. Hrvaške opozicijske stranke so izdale v obliki letaka progias na hrvaški narod, v katerem utemeljujejo svoj odhod iz konstituantne. Proglas je napravil v celi Hrvatski globok vtis. Tukaj pričakujejo, da bodo pri prvi priliki tudi slovenski opozicionalci sledili vzgledu Hrvatov.

Nove volitve že na jesen?

Beograd, 22. maja. Imenovanje ministra Pribeviča samo zastopnikom ministra notranjih zadev in ne pravim ministrom tega resora vsled odločnega odpora radikalcev tolmačijo tukajšnji politični krogi tako, da bo prišlo o prvi priliki, najkasneje pa po sprejetju ustave, do razdora med demokrati in radikali, kar bi utegnulo dovesti do novih volitev že na jesen.

Gilji italijanske politike.

Dunaj, 21. maja. Turinska »Stampa« prinaša intervju svojega sotrudnika z laškim vnanjim ministrom grofom Sforzo, ki je rekel med drugim: Italija je dobila povsod najboljše meje. V to nam je največ pripomogel sporazum z Jugoslavijo. Preko Balkana se bližamo prekoslej Levanti in Črnemu morju. Na tem potu nas podpira krvno sorodstvo z Romuni in prijateljstvo z mohamedanskimi državami. Sporazum s sovjetsko Rusijo pa utegne prnesti naši industriji važne koncesije.

Slovaški visokošolci za avtonomijo.

Brno, 21. maja. Slovaški visokošolci, ki študirajo v Brnu, so sprejeli na češki parlament adresirano resolucijo, v kateri zahtevajo popolno avtonomijo za Slovaško, slovaške visoke šole in enakopravnost za slovaške uradnike s češkimi.

Krpatski Rusi za avtonomijo.

»Prager Tagblatt« javlja: Slovaški poslanec Hlinka je dejal v nekem razgovoru: Prepričan sem, da si bodo Rusini priborili svojo avtonomijo. To je vprašanje časa. Avtonomija za Slovaško je gotova stvar. Večina novih slovaških poslancev bo avtonomistična. Moje geslo je: Slovaško Slovakom. Ta princip velja tudi za Rusine.

Kulturna konvencija z Jugoslavijo.

Praga, 20. maja. »Nar. Listi« javljajo, da je češka vlada stavila vladi v Beogradu predlog, da skleneta obe državi kulturno konvencijo.

Razne vesti.

(Huda obsodba). Krsta Cjvarič piše v »Beogradskem Dnevniku« od 20. maja: »Po podatkih beogradske tajne policije si drži večina poslancev metrese, nekateri kar po dve ali tri. Zato nič ne delajo. Če bi jih pa predsednik dr. Ribar hotel prisiliti k delu, ga pa ne bodo več volili za predsednika. Ljudi pa, ki dobro živijo, a nič ne delajo, imenujemo lopove.«

(Avtonomiste je napadel) v zadnjem »Slov. Narodu« g. dr. Ivan Lah. »Avtonomistična agitacija«, »avtonomistično napihovanje«, »avtonomistični mehurji« i. t. d. Gospod doktor naj se pomiri: on bo službo dobil, in sicer prav dobro službo. Če bi mi mogli pripomoči do nje s svoje strani do še boljše, bi še mi sami rekli o sebi, da smo lumpje, barabe i. t. d., da doseže gospod svojo zahtevano pravico. Drugim, ki iščejo službe, pa pravimo: Pojdite in tudi vi storite tako!

A. D.:

Socijalnega vprašanja ni pri nas nobenega več!

Za delovno ljudstvo po mestih in na kmetih je življenje vedno težje. Ljudstvo je tembolj razočarano, ker je po dokončani vojni pričakovalo boljših časov. Po vojni, ko so se odprle meje, je draginja silno narasla. Pokazalo se je takorekoč čez noč, kako je med vojno padla vrednost denarja, pri nas kron. Zasluge delovnega ljudstva se ni dvigal v tistem razmerju, kakor se je dvigala in rasla draginja. Življenje je bilo z vsakim dnem težje in neznosnejše. Takšno je še danes, in zato se ni čuditi, da vlada v najširših krogih ljudstva nezadovoljnost. Ta nezadovoljnost ima svoje globoke korenine v danih socijalnih razmerah. Treba bi bilo, da se naši državniki spravijo na reševanje socijalnih vprašanj v naši državi. To bi bila edina pot, ki more vesti do reda in miru v deželi, edina pot, ki bi zmanjševala nezadovoljnost med delovnim ljudstvom, kmeti in delavci, in končno edina pot k utrditvi in konsolidaciji nove države. Poglejmo, kako so naši državniki doslej »reševali« naša socijalna vprašanja!

1. Najprej so naraščajočo draginjo neizmerno povečali s tem, da so vrednost denarja (krone) nasiloma še bolj znižali. Uvedli so s sedanjo relacijo 4 krone = 1 dinar v času, ko si pri najbolj odušnem belgrajskem sarafu (menjalcu denarja) lahko kupil en dinar za 2 krone 80 vin. Na curiški borzi je tedaj ta naša krona notirala, dinar pa ne. Ta nasilna relacija je silno podražila vse življenske potrebščine, ker je naša najmanjša edinica postala — dinar. To je bilo zgolj v korist slučajnim posestnikom starih dinarskih bankovcev. Človek bi mislil, da je bilo to *sroško ljudstvo*. Pa ni resnica. Za časa okupacije Srbije je Avstrija uvedla tam krone in srbsko ljudstvo je imelo tam zelo veliko kronskih bankovcev. Veliko množino dinarskih bankovcev so imeli le posamezni kapitalisti in banke ter delničarji srbske narodne banke. Ti bogati ljudje so imeli od te relacije še to korist povrh, da so se tiskali na novo stari srbski dinarji tudi še pozneje. Ob evakuaciji srbske vojske in srbskega prebivalstva se je veliko starih srbskih dinarskih bankovcev izgubilo ali pa uničilo.

2. Poleg te nasilne relacije 1:4 je bilo našemu ljudstvu ob žigovanju kron odvzetih še nadaljnih 20%, za katere so se izstavili sicer boni, ki jih pa država še do danes ni honorirala — kljub dani obljubi. Zadnje dni so pa razveljavili tudi vrednost prejšnjega železnega drobiža kar čez noč, brez vsake napovedi.

3. Do državnega preobrata so se štela tudi vojna posojila kot del narodnega premoženja. Vse nasledstvene države so priznale vsaj del vojnih posojil, tako na pr. zlasti Češko-Slovaška država. Pri nas so vojna posojila razveljavili in jih nočejo priznati. Ne potegujemo se za tiste kapitaliste, ki so vojna posojila podpisovali v stotisočih ali celo milijonih. Tem naj se kar razveljavijo. Toda pri nas so *morali* podpisovati vojna posojila tudi nedorasle sirote, občine in mali hranilci potom raznih hranilnic in drugih denarnih zavodov. Če je na pr. Mestna hranilnica ljubljanska podpisala 30 milijonov vojnega posojila je to *morala* storiti. S tem pa je izgubil vsak posel, ki je imel v njej naložene svoje prihranke, del svojega denarja. Danes so njegove krone iz l. 1914. prav malo vredne. Mali človek je ob vse!

4. Davčni sistem. Država išče svoje dohodke predvsem pri delovnem ljudstvu. Največ dohodkov črpa iz carine in poslovno-obrtnega davka. Te davščine so v primeru z drugimi davki naravnost velikanske in neznosne. Država ne išče dohodkov pri

kapitalu, temveč pri delu. To je naravnost protisocijalni sistem. Konsument je v prvi vrsti pritegnen k plačevanju davščin. Zato je danes vse tako drago, zlasti tudi vse one potrebščine, ki jih je treba uvažati v državo.

5. Tako umetno narejena draginja drži tudi visoke cene kruha, ki ga pridelujemo v domači deželi v zadostni meri. Moka, ki jo pripelje barka iz daljne Amerike v Trst, je cenejša ali vsaj dražja ni kot naš krušni izdelek v — Banatu. Naraščajoča draginja naravnost sili ljudi v to, da zahtevajo vedno večje plače in da se produkcija ne more dvigniti do predvojnne višine.

6. Vsled draginje zaostajata tudi produktivna obrt in industrija v obče. Ljudje doma ne najdejo ne dela ne kruha, zato grede najboljše moči iz dežele. Doma se dobro godi zgolj špekulantom, navijalcem cen in kapitalistom, ki živijo lahko od obresti. Pri nas v Sloveniji se naravnost ovira razvoj novih obrti in industrije. Brez teh gospodarskih panog pa dežela, ki so jo odrezali tudi od morja, ne more preživljati svojega revnega prebivalstva.

7. Glede socijalne in gospodarske zakonodaje se ni doslej storilo nič iskrenega. V gospodarskih vprašanjih je razgovor pravzaprav le o uvoznih in izvoznih carinah. Drugih gospodarskih vprašanj se ne dotikamo!

V Beogradu mislijo naši sedanji krmilarji, da se velika socijalna vprašanja v državi dajo rešiti prav na kratko. Vrgli so se na »obznane«. S tem so vsa socijalna vprašanja na kratko in temeljito rešena. Še v čisto političnih vprašanjih se ne respektira ljudska volja. Še manj se ve v gospodarskih, davčnih in upravnih vprašanjih. Ljudstva naši mogočni centralisti ne poznajo; oni poznajo samo birokracijo, ki je slabša in škodljivejša in samovoljnija kot katerakoli druga, ki smo jih doslej poznali. Povrh vsega požre dve tretjini vseh državnih dohodkov militarizem. Zato so državne blagajne vedno prazne, zato je treba vedno znova večjih konsumnih carin in drugih ljudskih davčnih bremen.

Kam vodi vse to? Kam vodi nezadovoljnost preziranega in preobremenjenega ljudstva? Nič dobrega se nam ne obeta iz tega. Nam se zdi, kakor da vojne še ni konec. Socijalna vprašanja ne bomo rešili s tem, da si zavežemo oči pred njimi ali pa da izdamo vsakovrstne »obznane«. Kdor dela tako, je kakor slepec na cesti.

„Komunistični“ župani.

Svetovna vojska je pomogla v Rusiji do zmage tisti struji ruskih revolucionarjev, ki se sami imenujejo boljševike. Prevrat v srednji Evropi je zanesel agitacijo za to strujo tudi v naše kraje in tukaj poznamo to gibanje pod imenom komunizem. Komunistična organizacija je obstojala tudi v Sloveniji, dokler je vlada ni razpustila. Danes komunistične stranke *uradno* v Sloveniji *ni*. Posamezniki so mogoče še komunisti, ali pa tudi ne, toda to ni važno. Važnejša je ugotovitev, da komunistične politične stranke v Sloveniji ni več in je z ozirom na različne obznane tudi biti ne more.

Pri zadnjih občinskih volitvah v Sloveniji so se borile za moč v občinah sledeče stranke: Jugosl. Demokratska stranka, Slovenska Ljudska stranka, Samostojna Kmečka stranka, Narodna Socialna stranka, Jugosl. Socialno-Demokratska stranka in Kmečko-Delavska Republikanska stranka. *Komunistična stranka svojih kandidatur ni prijavila* in jih z ozirom na zgornjo ugotovitev tudi ni mogla, ker je v Sloveniji *ni*.

Vsem tem strankam je vlada njihove liste odobrila, vsem je dovolila postaviti škrinjice, vsem je dovolila

glasovanje. To je dokaz, da vse stranke, ki so se udeležile občinskih volitev v Sloveniji, popolnoma legalne in priznane stranke. Če kakšna stranka ne obstoji po zakonu, ji vendar vlada ne more in ne sme dovoliti udeležbe pri volitvah.

Stranke, ki so se udeležile volitev, so dobile poročno število občinskih odbornikov. Tudi Kmečko-Delavska-Republikanska stranka jih je dobila v nekaterih občinah toliko, da je izvolila ponekod svoje pristaje za župane, na kar ima zakonito pravo, če ima dovolj glasov. A vendar čitamo v nekaterih listih, da bo vlada to izvolitev razveljavila!

Zakaj? Pravijo, da zato, ker so ti župani *komunistični*. Čeprav komunistične stranke v Sloveniji ni in če bi bila, bi ji vlada menda ne bi niti smela dovoliti udeležbe!

Če je to res, kar poročajo listi, potem je eventualno razveljavljanje dotičnih županskih izvolitev mogoče le v slučaju, če vlada — kar naenkrat — *istovetno kmečko-delavsko-republikansko stranko s prepovedano komunistično stranko*.

Ali ima vlada za tako trditev kakšne dokaze? Edin dokaz bi bil ta, da so za to listo glasovali mogoče tudi nekdanji komunisti. Ti nekdanji komunisti so pa morebiti glasovali tudi za druge stranke, ker svojo ne smejo več imeti; mnogo jih je skoro gotovo glasovalo za svojo staro socialistično organizacijo, eden ali drugi je krogličico vrgel mogoče tudi v škrinjico JDS, ali SLS, ali NSS, ker svoje škrinjice ni imel in z ravno isto pravico jo je smel vreči tudi v škrinjico kmečko-delavske zveze. Zato pa vendar ne bo vlada razveljavila vseh volitev, kar bi dosledno morala storiti pri vsaki stranki, za katero obstoji le možnost, da je glasoval zanjo kak bivši komunist!

To je teoretična stran tega vprašanja. Mi ponavljamo na kratko: Vlada naj bo dosledna in naj ne razveljavlja, kar je pred volitvami priznala. Časopisne „domneve“ in nedokazane trditve, da je kmečko-delavska rep. zveza istovetna z bivšo komunistično stranko, za vlado ni in ne more biti nikak argument, ampak k večjemu obdolžitev, katero je pa treba šele preiskati na njeno istinitost.

Sedaj pa vzemimo še praktično stran. Recimo, da so „kmečko-delavske republikanci“ res sami nekdanji boljševiki. *Koliko pa jih je?* Njihovo število in število občinskih odbornikov in županov je tako neznatno, da sploh ne pride v poštev za kakšno veliko in dalekosežno akcijo. Zato je za vlado najpametneje, da jih pusti v miru in jih pusti delati, *naj vsaj pekažejo, kaj znajo, če kaj znajo*. Če bodo gospodarili slabo, ima vlada na podlagi svoje nadzorovalne pravice še vedno čas, da poseže vmes. Če bodo pa dobro gospodarili, potem bomo pa dobri gospodarjev bržkone vsi veselili z vlado vred.

Tako je naše stališče z ozirom na *avtonomijo občin*, katero naj vlada varuje in čuva, ne pa krši brez pravega poviča.

Ime naše države.

V četrtek je bila važna seja konstituante, na kateri je prišlo do glasovanja o uradnem nazivu naše države. Predložili so ustavotvorcem dvoje imen: „Jugoslavija“ in pa „Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev“.

Večinsko stranke so se odločile za poslednji, že dosedaj veljavni naziv, oziroma za formulo SHS.

Odkrito moramo priznati, da je nam v *bistvu* lahko popolnoma vse eno, kako se naša država imenuje ali pa kako jo imenujejo drugi. Glavno je, da jo imamo in da obstoji in ta *činjenica našega državnega obstoja* je bistvo, postranska stvar pa je, kako to činjenico imenujemo. Za kmeta je glavna stvar hiša s posestvom. Če potem sosedje to hišo in okrog nje ležeče njive imenujejo pri Nacetu ali pa pri Tinčku, to kmeta *navadno* prav malo briga.

Včasih ga namreč le nekoliko briga tudi ime. Če mu sosedje pridenejo kakšen zbadljiv pridevek, se vendarle nekoliko jezi. Ne vedno, ampak včasih ga le speče.

Tako je tudi z imenom naše države. Kakor je na eni strani res, da je činjenica našega državnega obstoja glavna stvar in ime postranska, tako je na drugi strani

tudi res, da igrajo v javnem in državnem življenju tudi neznatne malenkosti včasih zelo važno vlogo in je torej treba z njimi računati.

Če listamo po zgodovini ustav evropskih držav, vidimo, da je večina sedaj obstoječih držav nastala v dobi, ko še ni bil narodnostni in plemenski čut tako razvit kot je danes. Imena držav kakor: Velika Britanija, Francija, Italija itd. so nastala nekako sama po sebi. Nihče ne ve, kako in odkod so prišla. Lepega dne so bila ta imena tu in priznal jih je svet izven države in ljudje v državi sami tudi. O kakih ustavnih bojih za ime države ne čitamo nikjer nič.

Imena večine sedanjih držav so povzeta po *narodih*, ki te države tvorijo. Naši sosedje Italijani so dobili svoje ime od zemljepisnega pojma dežele, v kateri žive in so dali to ime tudi svoji ujedinjeni državi brez odpora od strani Lombardov, Neapolitancev in ostalih pokrajincev. Nemci imajo za celokupni naziv „Deutsche“ jako staro skupno narodno ime, ki so ga upotrebili tudi za skupni naziv svoje narodne države „Deutschland“ oziroma „Deutsches Reich“ brez odpora Bavarcev, Prusov, Saksov itd. Slično je Francozi, slično z Angleži. *Neko posebno kategorijo pa tvori velika severo-ameriška država, ki ne pozna ne plemenskega ne verskega, ne historičnega momenta v svojem uradnem nazivu, ampak v svojem imenu konstatira le golo činjenico svojega obstoja: United States of America — Zedinjene države ameriške.*

Ali ne leži mnogo v teh preprostih besedah: *Zedinjene države?* Amerikanci niso bili slabi ustavotvorci!

Kaj leži v teh besedah? Po našem mnenju sledeče: *Mi smo svobodni ljudje. Če hočeš kaj verovati, veruj — prosto ti je. Če hočeš spoštovati svoj jezik — spoštuj ga. Če polagaš važnost na okolnost, da si rojen v New-Yorku — prosto ti. Glavno je, da si državljan in spoštuješ državni zakon, ki si ga daš po tvojih izvoljenih zastopnikih sam.*

Tako izgledata dva primera za dva sistema: za „historični“ sistem, če ga smemo tako imenovati in pa za moderni „amerikanski“ sistem.

Pojdimo sedaj na naš slučaj in na ime naše države. Če bi hoteli posnemati zapadno-evropske države, bi morali poiskati za narod, ki prebiva na današnjem ozemlju kraljevine SHS. njegovo staro skupno ime. *Tega pa ni*, in če je kdaj bilo kje kakšno skupno ime, je danes v narodni zavesti *zamrlo*. Današnja doba in današnji rod pozna samo Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare in *jezikoslovci* pravijo ne narod sam, da tvorijo ti štirje *skupino južnih Slovanov*. (v razliko od severnih Slovanov). *Tradicijonelno* torej to ime ni, ampak je samo jezikoslovni pripomoček, ki ne živi v narodu že od nekaj, ampak šele „od zgoraj“ — da se tako izrazimo — počasi v ljudi leze, zlasti v inteligentne sloje.

S tem pa, če jugoslovansko ime še ni historično in ni tradicijonelno, še ni rečeno, da to ne bi moglo postati in sicer tako, da ne bo treba zavreči niti srbskega niti slovenskega niti kakšnega družega imena. Vnanji svet nas že prav dobro pozna pod tem skupnim imenom, pri nas samih se vedno bolj udomačuje in zato govore vsi razlogi za to, da se bo to ime obdržalo. Zato si ne moremo zlepa razlagati sklepa konstituante, ki skupnega naziva v katerikoli obliki (jugoslovanska država, Zedinjene države južnih Slovanov itd.) noče poznati, ker ta skupni naziv vendar ne uničuje niti častnega srbskega, niti lepega slovenskega niti kakega družega ponosnega imena. Mi si moramo razlagati ta sklep le tako, če prepostavljamo, da so nameravali in še nameravajo naši ustavotvorci nekaj, česar danes *uradno* še nočejo izpovedati. *Javno* so pa to že povedali in baš to je tisto, česar se pa vsi razun enega branijo.

Stare stranke — nova država.

Prevrat 1. 1918. je naše politične razmere temeljito predrugačil. S prevratom smo pretrgali čez noč vse vezi, ki so nas vezale s „starim“ svetom in vstopili smo v politično življenje novega, dotlej nepoznanega sveta.

Skoro vse naše politične stranke so nastale pod starim režimom Avstrije. Hrvaške stranke so nastale pod režimom Peste; kar so eventualno izpremenili eni in drugi, to so gola imena, ne pa bistvo. O srbijskih strankah moremo trditi isto. Tudi v Beogradu žive radikali dalje, „samostalci“ so pa izpremenili tudi samo svoje ime (danes so „demokrati“), svojega opozicionalnega stališča proti radikalcem pa prav nič.

Svoje staro breme vlačijo torej „velike“ politične stranke ravno tako mirno naprej, kakor da svetovne voljske ni bilo!

Postojmo nekoliko naprej pri naših slovenskih strankah. Vsaka revolucija ima to lastnost, da je v svojih početkih *negativna*. Ljudje zrohne in zbesne najprej zaradi tega, ker obstoječih razmer *nočejo*, čeprav si niso še popolnoma na jasnem glede tega, kaj naj postavijo na mesto starih razmer *novega*. V tak položaj je prišel naš svet za časa prevrata. Vse naše domače stranke so si bile pač edino v tem, da s starim režimom ne gre, in da hočejo nekaj družega; ampak kaj hočejo, o tem je bilo, kakor danes vidimo, nekoliko premalo jasnosti, in sicer iz enostavnega vzroka, ker na *tak* prevrat ni bil nihče dovolj pripravljen. Niti antanta sama ne, kakor vidimo danes iz raznih uradnih dokumentov in izjav.

Ker je pri nas tako kakor pri vseh malih narodih prevladovala v prvi vrsti nacionalistična misel, zato ni čudno, če je prišla po prevratu do visoke veljave stranka, ki je pred prevratom gojila v prvi vrsti narodnostno misel in to mirno lahko lahko rečemo: samo narodnostne misel. „Naprednost“ in še druge programne točke te stranke so stopale pred narodnostjo v ozadje in so tej več ali manj samo služile. Mogoče so bile druge točke v resnici *glavna* stvar, ampak poudarjale se niso tako zelo kot take, ampak večinoma takrat, kadar je bilo treba nastopiti proti drugim strankam v momentih, ki so bili v tesno spojeni z narodnostjo. Uresničenje narodnostnega programa je bilo pa pričakovati najbolj vsled zmage antante, zato je ta stranka veljala kot izrazito antantofilski in ko je antanta zmagala, je dosegla ta stranka vrhunec svoje moči in svojega ugleda ob priliki proklamacije narodnega ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v eno državo.

Uresničene programne točke pa prenehajo biti idealne in programatične s svojo izpolnitvijo. Kar imam, to ni več moj ideal, to ni več to, za čemur hrepenim. Zato so stopile na prvo mesto druge točke strankarskega programa, take točke, ki so bile prej samo nekaka ornamentika — vsaj na videz — toda nihče se ni vprašal, če je v *novi* državi še potrebna *stara* ornamentika in če ima sploh še kakšen smisel.

Prej izrazito narodnostna stranka se je prekrstila v „demokratsko stranko“, ki je začela neusmiljen boj proti „klerikalizmu“, kakor da bi živeli še v stari Avstriji, kjer je bil klerikalizem res upoštevanja vredna moč, dočim v novi državi to *ni!* „Klerikalci“ so v novi državi *manjšinska* skupina, ki ima sama največji interes na tem, da zavлада v državi prava toleranca v vsakem pogledu. Tega dejstva „demokrati“ ne upoštevajo, ampak gredo svojo pot dalje, kakor da ne bi živeli v *novi* državi! Zato divja danes pri nas ljuta borba med liberalci in klerikalci veselo dalje, kakor da ni bilo vojske, da ni bilo prevrata, da ni nove države z novimi razmerami, ki zahtevajo novih političnih programov in orientacij. To je za slovensko inteligenco, ki tvori dober del demokratske stranke, neugodno znamenje, kar potrjuje tudi znani, še iz avstrijske dobe izviraajoči spor med „starimi in mladimi“ liberalci.

Tudi takozvana klerikalna stranka (SLS) boleha na podobni bolezn. Priznati pa se ji mora, da je opazovati pri njej vsaj *poskuse* za neko novo orientacijo, ki mogoče danes še niso končani, ker se taki procesi res ne dajo izvesti kar čez noč, ampak vsaj poskusi so tu. To je že nekaj, kar nam daje upanje, da bo bržkone ta stranka prva, ki se bo uživila v nove razmere in ima zato tudi zelo dobre šanse, da bo potegnila mnogo ljudi za seboj. Zlasti v socialnem pogledu se stranka ziblje, dobro vedoč, da narodno-edinstvenih državah ni več edino odločujoč faktor, ampak gospodarsko-socialna orientacija.

Potem imamo *socialistične* stranke: narodne socialiste, socialne demokrate in komuniste. Narodni socialisti so pri nas nekaj novega. Vprašanje pa je, odkod

ti nič ne vedo, ker jim vlada nič ne pove! Vse vedo samo — Angleži! Razvidno je pa tudi, da morajo obstojati med Angleži in Bolgari jako dobri odnosi, sicer se angleška vlada gotovo ne bi bila tako toplo in energično zavzela za Bolgare in očitno nastopila proti naši vladi in njenim namenom.

Razdor v antanti. Države, ki so tvorile antante, se bližajo popolnemu razsulu. Iz antante je prva uskočila Rusija že med vojno. Po vojni je začela hoditi svoja pota Amerika, tako da so poleg malih držav ostali v zvezi samo še Francozi, Angleži in Lahi. Sedaj je pa prišlo do jako resnega konflikta še med Francozi in Angleži in sicer zaradi gorenješlezijskega vprašanja. Angleški ministrski predsednik Lloyd George je izjavil, da je treba tudi Nemcem dati, kar je njihovega, Francozje pa pravijo, da Nemcev ni treba nikjer pardonirati, ampak naj se jim brez usmiljenja pobere vse, kar imajo. Zato podpirajo Francozi Poljake, da bi ti dobili Gorenjo Šlezijo in ne Nemci. Seveda ta podpora ne sme ostati brez plačila, kajti Francozi zahtevajo kot plačilo za svojo pomoč — lastništvo nad petrolejskimi rudniki na Poljskem, kar ni ravno slaba kupčija. Idealizem se da torej s petrolejem pretvoriti v materializem.

Razmere v Rusiji se polagoma, toda stalno konsolidirajo. Država prihaja vedno bolj do veljave. Mnogo stvari, ki niso bile nič drugega, kakor obligatni revolucionarni priveski, je že odpadlo, uveljavlja pa se vse to, kar je rodila revolucija dobrega. Danes ni nobenega dvoma, da bo to dobro tudi ostalo.

Rudarski štrajk na Angleškem še vedno ni končan. Ta štrajk je največja borba med delom in kapitalom, kar jih doslej pozna svetovna zgodovina. Izid tega boja bo bržkone kompromis, in sicer na ta način, da delavci ne bodo dobili zvišanih mezd v številu denarja, pač pa bodo padle cene življenskih potrebščin, kar je pravzaprav ravno tisto.

Dnevne vesti.

Da se razumemo. Centralistični listi še vedno očitajo avtonomistom, da so separatisti, ki hočejo razbiti državo itd. Mi smo to neslanost že parkrat ovrgli, ampak ne pomaga mnogo. Centralistična logika je taka: Če odrasel brat noče stanovati skupaj s svojim bratom pod njegovo komando, ampak hoče imeti vsaj svojo sobo, kjer si svoj stol lahko postavi kakor si ga sam hoče, potem je ta nesramnež sovražnik svojega brata, ki ne mara biti skupaj z njim pod eno skupno streho ali za skupno ograjo! Pa tega primera naši centralisti itak ne bodo razumeli!

Majhujši zabavljači in hujskači niso tisti, ki si kakšne nedostatke izmišljujejo, ampak tisti, ki res obstoječe napake konstatirajo. To je logika naših centralistov. Zato tudi nas imenujejo samo „hujskače in zabavljače“. Po tej logiki so n. pr. največji hujskači in zabavljači zdravniki vseh narodov in ver. Ti preiskujejo in konstatirajo vedno same napake. Tudi sodniki niso nič boljši. Preiskujejo, konstatirajo in sodijo same zločine. I. t. d.

Država in režim. Jako priljubljeno sredstvo vseh vladajočih strank v državi za zatiranje vseh protivnih strank je to, da vladajoče stranke same sebe prav rade istovetijo z državo kot tako in zato proglašajo vse opozicijske stranke kot protidržavne, čeprav opozicionalcem niti na misel ne pride rušiti države, ampak državo samo preurediti po njihovih načelih, na kar ima vendar vsaka stranka neoporečno pravico. Tako stoji zapisano vsaj v knjižici, ki jo je napisal „der rote Hofrat“ Anton Menger. „Trgovski List“ bo seveda rekel, da „oni to že zdavnaj vedo“, kar nas jako veseli. Samo to nas manj veseli, ker gospodje ne izvajajo potrebnih posledic iz vsega, kar vedo.

Ven z deklaracijami! Občinske volitve so končane. Velikanska večina občin v Sloveniji je v rokah strank, ki so se izrekle za nedeljivo in avtonomno Slovenijo. Sedaj naj se pokaže dana in izrečena beseda tudi v dejanju. Pričakujemo toraj že v bližnji bodočnosti jasnih in preciznih izjav novih občinskih odborov v tem velevažnem vprašanju. Občinski odbori izrečite se čimprej za nedeljivo in avtonomno Slovenijo!

Okupirani? Nekateri činovniki v Beogradu so včasih prav pretirano naivni. V tem svojem razpoloženju zapišejo včasih besede, ki so obsojanja vredne. Tako je na pr. pretečeni teden prispel v Ljubljano nek uradni odlok finančnega ministrstva v Beogradu, tičoč se osebnih zadev državnih uslužbencev nekega resora. V tem odloku imenuje finančno ministrstvo naše kraje izrečno „okupirane dežele“. Finančni minister sam, g. Kumanudi, gotovo ni tega mnenja, kolikor mi vemo.

Notranje državno posojilo bo v kratkem razpisano. O tej stvari smo govorili že zadnjič. Čudno pa je, da javlja zagrebški „Jutarnji List“ že kar vnaprej, da se bo pobiralo prisilno državno posojilo, če razpis ne bi imel uspeha. Mi ne vemo, odkod izvira štilizacija vesti zagrebškega lista, mislim pa, da je zelo ponesrečena in da državnemu kreditu samo škoduje, kdor prorokuje silo.

Centralisti nas napadajo, ker smo priobčili v zadnji številki izjavo nekega nemškega profesorja o razmerju med Srbijo in novimi kraji, kakor si ga on zamišlja. Odgovarjamo, da je to, kar je zapisal nemški gospod, prvič res, drugič pa je izjava povzeta po „Slovenskem Narodu“ z vsemi pohvalnimi dodatki vred, kar smo storili v svrhu konstatacije, da se v centralističnih listih lahko najde na eni strani centralizem, na drugi pa avtonomija, kakor ravno pade.

Šest strank. Na Slovenskem imamo kar šest strank. Pomislimo, da nas je komaj za en milijon duš. Vse te stranke obljubujejo ljudstvu vse mogoče dobrote. Vidimo pa, da nobena ne more ničesar storiti, ker jih je ravno preveč. Kar hoče ena, temu jih opreka vseh ostalih pet. To je pravi luksuz, ki ga naše ljudstvo zelo drago plačuje. Vsaka stranka hoče biti bolj pametna in poje zato vsaka svojo posebno pesem. To se vidi dobro v Beogradu. Če bi bili Slovenci v konstituenti bolj enotno zastopani, recimo v dveh, največ v treh grupah, bi bilo najbrže vse drugače. Danes pa v Beogradu Slovencev ni, temveč tam je le šestero strank iz Slovenije. V starih časih so imeli vladarji to navado, da so bujno strankarstvo med ljudstvom umetno gojili, da so lažje obvladovali svoje podanike. Pri nas pa strankarstva ni treba umetno gojiti od „zgoraj dol“, temveč delamo to sami in z veseljem. Med Srbi, ki so zelo političen narod in jih je precej več kot je nas Slovencev, ne najdemo toliko strank. Ali ljudstvo pri nas ne vidi, da mu je preveliko število strank naravnost škodljivo? Če srečaš dva kmeta na cesti, sta vsak od svoje posebne stranke, če dobiš štiri delavce v delavnici, je vsak izmed njih pri drugi stranki in če sede v gostilni trije uradniki, se pripravljajo vsak za svojo stranko. Razcepljenost slabi in zato tudi vseh šestero strank iz Slovenije v Beogradu malo ali pa nič ne zaleže.

Za pokrajinsko avtonomijo je v konstituenti prav lepo govoril socialistični poslanec dr. Korun, čegar govor čitamo v „Naprej-u“. Kakor smo že ugotovili svojčas, je isti list nedavno pisal precej drugače. Sedanje stališče g. dr. Koruna si moremo razlagati na več načinov. Mogoče je on postal res prepričan avtonomist. Mogoče pa je tudi, da je govoril svoj zadnji govor iz taktičnih ozirrov glede na rastoči avtonomistični pokret v Sloveniji. Zanimivo je konstatirati, da je „Naprej“ prinašal članke proti avtonomiji pred glasovanjem v konstituenti; po glasovanju pa, ki je utrdilo centralistično večino tudi proti glasovom socialistov pa prinaša isti list govor g. dr. Koruna za avtonomijo!

Gospodarstvo.

I. I.:

Uvozna carina na sladkor.

Svoj čas je vlada nameravala monopolizirati sladkor ter kasneje radi ugovorov proti tem poveriti promet bančnemu sindikatu, ki bi se naj v ta namen ustanovil v Beogradu. Proti monopoliziranju se je obrnila širša javnost, ker nima zaupanja v državno upravo, proti izročitvi prometa s sladkorjem bankam pa, ker so je bala izkoriščanja. Naposled je vlada opustila eno in drugo in se je zadovoljila s tem, da je postavila komisijo, ki je prevzela kontrolo nad produkcijo slad-

korja. Komisija je končno na podlagi dobljenih pravih ali nepravilnih informacij določila cene sladkornim tovarnam, in sicer za leto 1920/21 z 32 K za kilogram, h kateri ceni je prišteti še trošarino in monopolsko takso 16 K tako da bi naj obveljala cena sladkorja 48 K za kilogram franko postaja sladkorne tovarne. Kdo so bili vse zastopani v komisiji mi ni znano, mislim pa, da so gotovo sodelovali zastopniki ministrstva za prehrano, za trgovino in finance. Koliko zadržka je priznala komisija sladkornim tovarnam ni znano, gotovo pa ni bila pri tem preveč ozkosrčna. Gotovo pa je, da od komisije določena cena ni ugajala konsumentu, ker je mogla trgovina iz inostranstva uvoziti sladkor cenejše oddajati kakor pa je bilo našim tovarnam od vladne komisije dovoljeno zahtevati ceno.

Te dni so se vršila pogajanja v Beogradu za novo uvozno carino. Pri tej priliki je prišlo tudi na vrsto vprašanje sladkorja. Kaj je bolj naravnega, kakor to, da so tovarne za sladkor zahtevale povečanje carine. Moramo priznati, da so prav dobro utemeljevale upravičenost svoje zahteve. Tenor utemeljevanja je bil sledeči: Vlada je prevzela nad nami kontrolo in se prepričala po svoji komisiji o našem delu. Na podlagi te kontrole se nam je priznala prodajna cena K 48— za kilogram. Ker pa je prišla tuja konkurenca z velikimi popusti je naš sladkor ostal neprodan in mi smo morali iti s cenami doli tako, da oddajamo sladkor po 43 kron, tedaj 5 kron pod ceno. Posledica bo, da sladkorna industrija ne more izhajati in nam grozi velika zguba. Edina rešitev za nas je zvišanje uvozne carine za 5 kron, da nam bo mogoče vzdržati konkurenco. Vse to se lepo sliši in je cela argumentacija zelo plavzibil, če verujemo pravilnosti kalkulacije kakor jo je izvršila vladna komisija. Na podlagi cen, ktere je določila vladna komisija in na podlagi današnjih cen za sladkor čehoslovaškega izvoza je generalna direkcija carin predložila v svrhu zaščite domačih sladkornih tovarn ministrskemu komitetu predlog, da se vpelje na uvoz sladkorja iz inostranstva carina 60 zlatih dinarjev za 100 kg, dočim je znašala dosedanja carina 30 zlatih dinarjev. Ako računate vsak zlat dinar 8 K in še 100 % davka na promet, bode carina odslej, če ministrski komitet predlogu generalne direkcije carin pritrdi za K 480 višja za vsak kilogram sladkorja.

Opozoril sem že, da tovarne niti v času, ko je vladna komisija izvršila kontrolo in kalkulacijo o produkcijskih stroških sladkorja, niso mogle v trgovini doseči vladno ugotovljenih cen, ampak so morale iti s ceno navzdol. To zniževanje cen sladkorja je trajalo neprenehoma tako, da so oddajale tovarne končno že 5 pa tudi 8 K pri kg pod vladno določeno ceno. Komur je na razvoju industriji kaj ležeče, bi gotovo take pojave zasledoval s strahom, da lahko zelo važna panoga naše industrije pod težo zunanje konkurence propade. Vse to bi držalo, če vzamemo kalkulacijo vladne kontrolne komisije za pravilno. Ko sem se vozil iz Beograda sem pregledaval stare številke Jugoslovenskega Lloydja in v številki 101 od 7. t. m. našel poročilo o bilanci „Prve hrvatsko-slavonske industrije šečera u Osijeku“ za leto 1920/21. Vsled tega poročila sem začel dvomiti o pravilnosti kalkulacije vladne kontrole kajti če je komisija pravilno kalkulirala in tovarne oddajale sladkor izpod lastne cene, potem bi moral biti finančni uspeh bilance pasiven. Povdariti je zlasti, da je bila prodaja sladkorja v prvih mesecih leta minimalna, ker se je vršila le na podlagi naročil ministrstva za prehrano, redna oddaja se je dovolila šele, ko se je mogel sladkor iz inozemstva nabavljati globoko pod vladno fiksirano ceno. Ako je napravila tovarna dobičke, mogla je te doseči kljub občutno reduciranim cenam, tedaj po cenah, ki so bile pri dosedanji carini v možnosti vzdržati tujo konkurenco. Omenjena bilanca za leto 1920/21 nam dokazuje, da je osiješka tovarna pod vladno kontrolo sijajno zaključila svojo bilanco, kajti podjetje s 10.000.000 K delniške glavnice je izkazalo nič manj kot 4.017.209,09 kron čistega dobička, kar mu omogočeva izdati delničarjem na vsako akcijo, ki se glasi na 500 kron nominala dividendo po 125 kron, a vsled dobro fundiranih rezervnih zakladov in preostanka ostalega čistega dobička pokloni še na vsako staro delnico delničarjem eno novo proti povrnitvi samo prispevka za stroške po K 20—. Da bi kontrolna komisija pri kalkulaciji cene sladkorja hotela dopustiti

tako velikanske dobičke tovarni ni verjetno, verjetno pa je, da se je kontrolna komisija dala od sladkornih tovarn speljati na led.

Bilanca osiješke sladkorne tovarne dokazuje, da je treba zahteve posameznih industrij dobro pretehtati predno se poseže po tako izrednih sredstvih, kakor je zaščitna uvozna carina. Kontrolnih komisij je treba, a te komisije bi morale obstojati iz strokovnjakov, ki vedo točno presojati delo, katero opravljajo. Pri tej priliki spominjam, da je gospodarski svet zahteval, da se naj na pr. produkcijski stroški Kranjske industrijske družbe strokovnjaško precenijo predno se dovoli visoka uvozna carina na železo. Ne vem je li ministrstvo za trgovino to kontrolo izvršilo, kakor je obljubilo, bojim se pa, da bodo nove uvozne carine v marsikateri panogi odkrile enake ali vsaj podobne razmere, kakor se zrcalijo v navedeni bilanci. Uverjen pa sem, da bi se kaj takega ne moglo dogoditi, če bi se vsi carinski in to zlasti zaščitno-carinski predlogi temeljito in vestno preštudirali v industrijskih zbornicah, predno se jih lotijo reševati centralne oblasti.

Prodaja svile. Državne svilarne v Novem Sadu in Pančevu razpolagajo s 13.000 kg čiste predelane svile, ki se bo začela v najkrajšem času razprodajati. Vzorce razpošiljajo na prošnjo reflektantov svilarne. Domače trgovce opozarjamo na kupnjo te svile, ki je po priznanju strokovnjakov jako dobre kvalitete.

Carine prost izvoz tobaka oziroma tobačnih izdelkov je dovolilo finančno ministrstvo potnikom, ki potujejo izven meje naše države in sicer do 2 kg.

Trgovska pogajanja z Italijo se ne premaknejo z mrtve točke. Laški delegat se mudi sicer že dolgo v Beogradu, toda politično razmerje z Italijani in pa njihove pretirane zahteve po starih privilegijih na jadranski obali ovirajo vsako uspešno pogajanje. Dokler ne bo razčiščen politični položaj med obema državama, in dokler ne bo urejeno vprašanje baroške luke, ne bo lahko govoriti o trgovskih pogodbah. Kdor ne spoštuje svojega podpisa na politični rapalski pogodbi, ga ne bo spoštoval tudi na trgovski pogodbi.

Upeljava novih vlakov. Od 1. junija naprej se bo upeljal direktni brzovlak Beograd—Trst in obratno, ki bo odhajal iz Beograda ob 18. uri in prihajal v Beograd ob 8.15. Ta brzovlak bo imel v Trstu takojšnjo zvezo z Italijo, Švico in Francijo. Obenem se vpelje direktni vlak Beograd—Sofija—Carigrad.

Železniška ležnina. S 1. junijem t. l. se ukine brezplačno ležanje onega blaga na postajah, ki se predaja v prevoz do mogoče odprave in ki je bilo do sedaj oproščeno ležnine.

Izročitev živine, ki nam jo dolguje Bolgarska. Sofijski list „Novo Vreme“ je 13. t. m. objavil intervju z bolgarskim ministrom Atanasovom, v katerem izjavlja: „Od živine, ki jo Srbija zahteva od nas, čaka več kakor 15.000 ovac v Slivnici, Srbi pa jih nočejo prevzeti. Živina bo poginila, ko bo nastala vročina. To je nova provokacija z njihove strani.“ Presbiero je pooblaščen izjaviti nastopno: Izročitev živine je bila določena za 14. maja t. l. Ta dan bi morala Bolgarska po obvestilu bolgarskega ministra za zunanje stvari od 5. maja izročiti svoje vole, bike, krave, mezge in ovce v Zaječaru, Caribrodu in Krivi Palanki. Potem pa, namreč 6. maja, nas je obvestil minister za zunanje stvari, da bodo dne 14. maja oddali samo ovce v navedenih treh krajih. Za prevzem teh ovc je kraljevska vlada takoj odredila komisije in jih poslala na lice mesta, da sprejmejo živino 14. maja. Oddati se nam ima v teh krajih 12.000 ovac. Potemtakem so trditve g. Atanasova netočne, bodisi glede števila ovac, ki nam jih morajo oddati v Caribrodu bodisi o tem, da jih nočemo prevzeti.

Industrijsko-obrtni muzej. Ministrstvo trgovine je že zdavnaj izdelalo zakon za otvoritev prepotrebnega obrtno-industrijskega muzeja v Beogradu. Otvoriti pa te ustanove še niso mogli, ker ni — prostora! Po pravici se hujuje „Beogradski Dnevnik“ nad vlado, ker ne zaseže prostorov kakemu tujcu, čeprav bogatemu, katerih je v Beogradu več kot preveč. Mi pa smo mnenja, da bi se z nekoliko dobre volje dal dobiti tudi potreben kredit za zgradbo monumentalne, vsem zahtevam odgovarjajoče palače za ustanovo, ki mora imeti po posebnih načrtih pripravljene prostore.

Tvornico za lokomotive in vagoni nameravajo ustanoviti v Beogradu. V ta namen bi se

ustanovila velika delniška družba, h kateri bi pristopili tudi holandski finančniki in štiri velike nemške industrijske družbe. Tvornica bi izdelovala lokomotive, vagoni, železne mostove in vse za železnice potrebne stvari.

Direkcijo za ribištvo bodo osnovali kot oddelek ministrstva za poljedelstvo v Beogradu, kakor hitro bo sprejet zakon o ribolovu.

Bogato žrtev obetajo letos slive v Srbiji. Vprašanje pa je, če bo mogoče že letos ta bogati izvozniki pridelek tako spraviti v denar, kakor bi se to lahko dalo, če bi imeli urejen promet. Boj se, da bodo kmetje tudi letos prisiljeni, pokuhati velik del tega sadeža v žganje („rakija“), ako ne bo država pravočasno priskočila kmetom na pomoč in jim preskrbela potrebne priprave za sušenje in za izdelavo pekmeza (marmelada).

Izseljevanje v Ameriko je začelo padati. Meseca marca t. l. je prišlo v Ameriko samo še nekaj nad 40.000 izseljencev, l. 1914. pa nad 80.000. Naša statistika izseljencev ni znana, gotovo pa je, da se nahaja med onimi 40.000 izseljenci, ki so letos prišli v Ameriko prav lepo število Slovencev, ki ne bo dosti zaostajalo za onim iz l. 1914.

Prepoved alkoholnih pijač v Ameriki bo brzkone dvignjena. Kakor javljajo listi, se bo to izvršilo na ta način, da bodo mogli ljudje dobivati alkoholne pijače na zdravniški recept. Zdravniki bodo imeli pravico izdajati recepte v neomejenem številu. Vsled tega so že stopili ameriški pivovarji in vinotrčci v stike z nemškimi.

Promet v Romuniji. Romunija trpi vsled slabih prometnih razmer mogoče še več kot mi. Zato mora napeti vse sile, da škodo, ki jo je trpela v vojski na prometnih sredstvih, kolikor mogoče hitro popravi. Te dni se je mudil na Dunaju rumunski prometni minister, da si ogleda tvornico lokomotiv Warchalowski, kjer je rumunska vlada naročila nad 500 lokomotiv in dala veliko število lokomotiv v popravilo. Skoro ravno toliko lokomotiv so naročili Romuni v znani češki tvornici Škodovi in isto toliko v Nemčiji. Železniško omrežje znaša v Romuniji nad 12.000 km, zato upajo, da bo promet v Romuniji v kratkem znatno boljši, ako bodo inostranske fabrike naročila točno izvrševale.

Zitni trg. Cena žitu je ostala skoro ves teden nespremenjena. Pšenica notira v Vojvodini povprečno 980 kron za 100 kg, v Sremu je pa nekoliko dražja. Kupčije je jako malo; išče se večinoma le oves, ki ga je težko dobiti.

Izdajatelj: ALBIN PREPELÚH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

ima na zalogi špecerijske predmete, kolonijalno blago, vse vrste žita, moka i. t. d. prvovrstno češko in angleško manufakturno, najboljši splitski cement, lahki in težki bencin, vsakovrstne poljedelske stroje in železnino, kakor grablje, kose, lopate, krampe, žage i. t. d. Največja izbira vseh vrst mesnih izdelkov, prstnih kranjskih klobas ter domače masti, najfinejša vina domača in banatska. Lastna zeljarna. Izdelovanje mila in sveč v svoji tovarni. Nakup in prodaja vsakovrstnega lesa. Lastne žage.

Štiri milijone kron

zadene v najbolj srečnem slučaju igralec državne razredne loterije.

Premijo 320.000 — kron v tretjem razredu in premijo 400.000 — kron sta zadeli srečki, kupljeni pri

Zadružni gospodarski banki v Ljubljani.

Novo žrebanje se vrši od 12. maja do 2. junija. Kdor je doslej igral, a še ni zadel, mora zamenjati srečke IV. razreda za nove srečke V. razreda do 7. maja. Nova srečka stane kolikor stara: cela 192 K, polovica 96 K, četrtinka 48 K, osminka 24 K. Kdor še ni igral, a hoče igrati v petem razredu, mora plačati srečke vseh petih razredov, torej petkratni iznos.

Zadnja prilika! Nekaj srečk ima še na razporago

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani, Dunajska c. 28/1.

TISKARNA IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

se priporoča za naročbo vseh tiskarskih in litografskih tiskovin, ki jih izvršuje po konkurenčnih cenah. Podjetje je popolnoma prenovljeno in opremljeno z najmodernejšimi stroji in je zmožno izvrševati dela od navadne do umetniške izpeljave.

J. BLASNIKA NASL. LJUBLJANA BREG 12.

Edini slovenski zavarovalni zavod Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani, Dunaj. cesta 17.

Sprejema: V požarnem oddelku: vse predmete, ki se zavarujejo proti požaru. V življenjskem oddelku: življenjska zavarovanja v vseh sestavah. Najugodnejši pogoji za otroško doto in pogrebne stroške.

Zahtevajte cenike. Zanesljivi posredovalci se sprejemajo.

so se rodili: ali iz staroavstrijskih ali iz naših novo-državnih razmer? Mi mislimo, da so produkt stare šole. Na Češkem je zibel narodnega socializma, tistega socializma, ki upošteva tudi narodnost kot faktor socialnega življenja.

Če pomislimo na dobo, v kateri se je narodni socializem na Češkem razvil, vidimo, da je bil takrat na Češkem opravičen in razumljiv in je še danes, ker se je rodil in še danes obstoji proti Nemcem prej v tuji in danes v lastni državi. A pri nas? Ali se imamo mi bati Nemcev ali Mažarov doma? Kar je pri nas tujerodnih elementov, pač niso tako močni, da bi morali proti njim ustvarjati stranke, ampak bo zadostoval energičen okrajni glavar, da jih bo držal v šahu! Kot stranka s socialnim programom pa imajo pravico do obstoja, zlasti če se njihov socialni program v svojih socialnih točkah razlikuje od drugih. Glavno pa bo, da svoj socialni program in svoje socialne zahteve prilagode današnjim razmeram v naši novi državi in ne prevzemajo vsega, kar jim nudi češka stranka, ki živi zopet v drugih okolnostih.

Jako velik pomen bi imela pri nas lahko velika agrarna stranka. To pa naša tkzv. Samostojna Kmečka Stranka ni. Nastala je sicer že v naši novi državi, toda na žalost se je oprijela nekaj bojnih gesel, ki izvirajo še iz stare dobe, kar stranko kot čisto agrarno v njenem delovanju samo ovira. Tudi ta stranka se bo morala otresti starinskih, iz predvojne dobe izvirajočih navlake.

To velja tudi za socialno demokracijo. Socialističen program je sicer v glavnih potezah povsod isti, toda taktika za njegovo uresničenje je v vsaki državi drugačna. Tudi socialni demokratje bodo morali enkrat pogledati, ali je še vse njihovo orodje, katero so prinesli s seboj v novo državo, še vedno porabno ali ne, in neporabne stvari bo treba odvreči ali izpremeniti ali pa nabaviti nove. Z nazivom samim „jugoslovanska“ še ni vse narejeno.

Za komunistično stranko velja v glavnem isto. Tudi komunisti bodo uvidevali, da ruski medvedje v vroči Sahari ne žive, in zato bodo morali ali svoj program ali pa vsaj svojo politično taktiko prilagoditi tisti državi, v kateri hočejo dobiti oblast v roke.

S slovenskimi strankami smo se pečali nekoliko podrobneje, ker so nam najbližje. A isto, kar velja za slovenske stranke, velja v gotovih mejah tudi za Hrvate in za Srbe. Vsi skupaj stojimo pred enim velikim vprašanjem: *Kakšne probleme nam naloga naša država?* To je naš problem, ne pa, kako bomo na najprijetnejši način privatizirali in živeli od svoje stare dedščine!

Eden takih novih problemov pa je vprašanje: *Ali centralizem ali avtonomija!* S tem se bodo morale pečati vse stranke.

MOLKOV:

Uradništvo in centralizem.

Prejeli smo in priobčujemo: „Idea centralistične ureditve naše nove države ima primeroma največ pristašev med državnim učiteljstvom in sodnim — ne sodnijskim! uradništvom,“ bi se moral glasiti dr. I. K. članek v 1. številki „Avtonomista“. Članek se moti, če trdi, da je sploh vse, ali vsaj po večini uradništvo za centralizem. Pa se korenito moti! Res: učitelju začetniku je naklonila centralna vlada začetno plačo V. čin. razr. državnih uradnikov, sodnikom pa za „nepripravnost“ še posebno nagrado. „Naš glas“ je že dovolj jadril; potočil je o tej zadevi že obilo črnih solza. Ali ne berete uradniškega glasila? Ali ne odječujejo vse pritožbe in obtožbe v njem v en in edini refren: Proč s takim centralizmom? Toda krivično bi bilo, če bi kdo trdil, da je uradništvo zgolj vsled materijelnih ozirov nasprotno centralizmu v taki obliki, kakor se udeležuje že zdaj. Višji, idealnejši so ozir! — Vzlic temu jim pa ne manjka kritikizma! Potrudite se n. pr. k delegaciji ministrstva financ in jih pobarajte, kaj in kako. Šefi oddelkov bodo zmajevali z glavami, podrejeno uradništvo pa stoče in vleče; še ne odgovarjajo ne! Ali pa: Ponašanje centralne vlade! Uradništvo se

pokorava, služi blagoudano, včasih kolne, leta iz oddelka v oddelek, se grabi za glavo in mrje s strahom v srcu, ko vidi, da mu vežejo roke in mu ne puste priskočiti na pomoč... Ne strašilo pred premestitvijo v Štip ali Skoplje, ampak dobrobit domovine žene uradnika v tabor anticentralizma.

Hlapec je slazil gospodarja že trideset let, zvesto in pokorno, pa ga nekoč pozove gospodar k sebi in mu veli: „V srenji so dobili ukaz, da več ne smemo orati s plugi; plugov ondi ne poznajo. Odzdaj boš njive prekopaval, toda pazi, da boše sad obilnejši, kajti državna, sreska danja so se potrojila.“ Hlapec, poslušen, je šel in je prekopal njive. Vsak dan ga je gospodar bičal in priganjal. Baš se je drevje oblistovalo, ko je do smrti izmозgani hlapec završil prekopavanje, potem se je zgrudil. Gospodar je potožil srenji: „Ne morem platiti.“ „Moraš!“ — „Dovolite, če bi — smel orati —.“ „Šutil!“

Niso mu dovolili, da bi govoril, se opravičeval, dopovedoval; pač pa so ga kot protidržaven element, spodili iz lastne hiše in ga premestili v centralno. —

Zanimiva izjava finančnega ministra.

Koncem meseca aprila je zboroval v Beogradu finančni sosvet pod predsedstvom finančnega ministra g. Koste Kumanudija. Na prvi seji je finančni minister predložil sosvetu obširen ekspezo o finančnem položaju naše države, v katerem je izvajal, da se bo finančno leto 1920/1921 končalo z deficitom okroglo 8 milijard kron, ker „nekateri pokrajine“ davke zelo neredno plačujejo. Zato hoče finančni minister odstraniti iz proračuna vse, kar ni v proračunu neobhodno potrebno, zlasti *trajne investicije*, izdatek za obnovo zemlje in večino izrednih izdatkov. Za sanacijo prometa namerava država najeti notranje posojilo v znesku tri milijarde kron. V svrhu zmanjšanja deficita pa namerava minister zvišati uvozne carine, uvesti nove davke na poslovni promet in že doslej silno visoke pristojbine še povišati. To mora finančni minister ukreniti zaradi tega, ker pri sedanjih razmerah nikakor še ni mogoče izenačiti sistema direktnih davkov.

To so glavne točke ministrovih izvajanj; naša stvar pa je, da si napravimo o njegovih namerah svojo sodbo.

Najbolj nas zanima njegova izjava, da je primanjkljaj v državnem gospodarstvu zato tako velik, ker nekateri pokrajine davke zelo neredno plačujejo. Katere pokrajine so to? Mi bi želeli v tem oziru nekoliko več jasnosti o izjavah g. finančnega ministra! Kolikor so nam znane razmere, o Sloveniji tega g. finančni minister ni mogel trditi! Slovenija ima izboren uradniški aparat, ki ima v preveč skrbni in vestni evidenci vsak krajcar, ki se v Slovenijo pritrklja. Naredbe, ki prihajajo iz Beograda, se nikjer ne izvršujejo s tako minuciozno natančnostjo in pedanterijo kakor pri nas in to tudi drugače biti ne more, ako hočemo imeti red in pregled nad svojim gospodarstvom. Isti davčni sistem, kakor v Sloveniji, obstoji tudi v Dalmaciji. Na Hrvaškem so razmere nekoliko slabše, ker je po prevratu mnogo madžarskega uradništva odšlo iz službe, a vendar ljudje plačujejo toliko, da je hrvaški proračun zelo aktiven. Če gremo v tej analizi dalje, vidimo, da v „nekaterih deželah“, kjer se davki po izjavi g. fin. ministra neredno plačujejo, ne stanujejo Hrvatje in Slovenci. Zato je ta izjava fin. ministra prav važna, da jo moremo vzeti dobro na znanje.

Sedaj pa pogledjmo še *vzroke*, zakaj se davki ponekod neredno plačujejo. Kakor je splošno znano, je bila in bo Vojvodina naša najbogatejša pokrajina. Tam so uradovali do prevrata večinoma le madžarski uradniki. Te je ljudstvo takoj po prihodu srbske vojske *pregnalo in davčne knjige požgalo*. Če bi hoteli torej imeti v Vojvodini tak red kakor vlada v Sloveniji, potem bi se morala državna oblast že zdavnaj pobrigati za primerno število uradništva (magari s primernimi začasnimi koncesijami na nemško in madžarsko uradništvo), ki bi bilo davčne katastrofe in zapisnike znova uredilo in davke odmerilo po istih pred-

pisih in v isti višini kakor ga plačuje Slovenija. Če pomislimo, da je v Vojvodini danes skoro vsak kmet milijonar (večina v dinarjih, ne v kronah), potem si lahko izračunamo, koliko dohodkov bi morala dobivati država letno samo iz te pokrajine in deficit bi bil danes iz državnega proračuna že lahko izginil. Tako pa obstoji država danes že tretje leto, a razmere so ostale v Vojvodini skoro iste, kakor so bile ob prevratu.

Poseben slučaj je Srbija. Srbija je v vojni mnogo trpela. Zato tudi nihče ne bo zahteval od ljudi davkov, ki jim je bilo res vse uničeno, ampak vsak pameten človek bo rekel, naj se tem nesrečnejšem nakaže kolikor mogoče velika podpora, da bodo zopet lahko zaslužili. V Srbiji pa ne žive samo taki nesrečnejši, ampak živi tudi mnogo jako bogatih ljudi, katerim vojska ni prinesla škode, ampak ogromne koristi. Nekateri so živeli za časa vojne lepo mirno v Parizu in tam kot trgovci prav lepo zaslužili. Drugi so veržili doma, — ta bolezen tudi Srbiji ni prizanesla — in so delali mastne kupčije z avstrijsko upravo. Danes vidi ti ljudje največje trgovine v Beogradu in v drugih srbskih mestih in gulijo ubogo srbsko delovno ljudstvo, da je groza, ker Srbija ne pozna ne urada zoper navijalce cen, ne pozna oderuškega zakona (navadno se plačuje za izposojeni denar po 20 odstotkov na mesec), in ne pozna maksimalnih cen. Tu nastane vprašanje: Koliko plačajo pa ti gospodje državi, ki jih tako dobro redi? Odgovor finančnega ministra na to vprašanje bi bil jako zanimiv! Mi pravimo samo to: Če bi ti bogati ljudje plačevali davek tako, kakor ga plačuje Slovenija, bi se finančni minister moral valjati v zlatu namesto v papirju! Tudi na tem polju je bilo že dovolj časa za remedure, a do danes se je storilo jako, jako malo in sicer pod splošno pretvezo, da „Srbi“ ne morejo plačevati, ker so preveč trpeli v vojski. Enkrat bo pa po naših mislih treba le napraviti konec temu pavšalnemu izgovoru in strogo ločiti one Srbe, ki so res trpeli, od onih, ki razpolagajo s težkimi milijoni ne premoženja, ampak letnega dohodka. Če pa pomislimo, da spada med te zadnje velika večina merodajnih beogradskih politikov in njihovih rodovin („porodica“), potem nam bo pa že jasno, zakaj se finančnemu ministru prav nič ne mudi z ureditvijo davčnih oblasti niti v Beogradu samem, kamoli še v provinci.

Še eno poglavje je, katerega se moramo dotakniti pri tej priliki. To je poglavje o davčnem sistemu. Najmodernejši davčni sistem je tisti, ki ima za princip, da vsak državljan plača za pokritje državnih stroškov nekaj procentov od svojega letnega dohodka, brez ozira na to, odkod dohodek izvira. Kdor zasluži letno 1000 K, naj da državi 1 K, kdor zasluži 2000 K, naj da ne 2 K ampak 3 in tako progresivno dalje. Ali sem zaslužil svoj tisočak z obdelovanjem zemlje, ali z pisarenjem ali kot zidar, to je vse eno. Ta sistem so Angleži že silno izpopolnili. Tudi v bivši Avstriji smo doživeli že *prehod* iz starega sistema „zemljiškega“ in drugih davkov v novi sistem z uvedbo osebne dohodnine, ki bi se bila polagoma tako izpopolnila, da bi bile vse druge brezštevilne davčne kategorije postale odvisne, zlasti indirektni davki kot najbolj protisocialni. Naš današnji davčni sistem pa zopet bazira na najbolj zastarelih davčnih principih, kakor indirektni davki, carina, trošarina itd. torej na principih najreakcionarnejših kapitalističnih držav. Proti temu sistemu smo se borili v bivši Avstriji nad 30 let in kakor rečeno ne brez uspeha. Danes pa smo zopet tam, kjer smo bili in zato pomenja uvedba starofiskalnega sistema za nas *padec za pol stotletja nazaj*, kar je jasno, da se bomo morali znova pričeti boriti za moderni davčni sistem. To je fakt, ki nam gotovo ne olajšuje kredita in ne izboljšuje naše valute.

Tudi principi, katere misli uvesti naše finančno ministrstvo z ozirom na *investicijsko* politiko, se nam ne zde pravi na celi črti. Res je, da se stroški *vseh* investicij ne dajo pokriti iz rednih državnih dohodkov, ravno tako pa je tudi res, da državni dohodki padajo, ako država nič ne investira. Tukaj bo treba najti pravo pot in določiti na podlagi skrbnega pretresanja, kaj naj država plača iz svojih rednih dohodkov za občekoristne in plodonosne naprave in kaj naj plača potom posojil. Po naših mislih bi država lahko mnogo storila za javne naprave iz svojih dohodkov, če bi

restringirala in temeljito revidirala izdatke za armado. Proračun vojnega ministrstva je tako ogromen in stoji v tako čudnem razmerju z vidnimi nabavami, da že ta okolnost vzbuja sumnjo, da tukaj nekaj ni v redu in da bi bil natančen pretres računov jako umesten.

Mi se zavedamo v polni meri, da se problemi o katerih smo zgoraj govorili, jako težki in resni. Treba se jih bo pa lotiti brez odlašanja in brez vseh ozirov na privatne koristi različnih „porodic“, ako nočemo delati ustave za državo, ki drvi v svoj finančni bankrot.

Samouprava — avtonomija — država.

Naši centralisti zaganjajo silen krik, kadar slišijo besedo avtonomija, in še silnejšega, če slišijo besedo federativna država, popolnoma mirni in celo ponosni pa so na široko samoupravo. Zato se nam ne zdi odveč, če si tudi te pojme pogledamo nekoliko bližje, da vidimo, ali je krik zaradi avtonomije oziroma ponos na samoupravo opravičen. Natančna opredelitev pojmov je v razpravah in razgovorih o tako zapletenih stvareh kot so omenjene, nujno potrebna, če hočemo priti do jasnega spoznanja in po spoznanju do sporazuma.

Samostojna država je tista, ki je suverena, torej neodvisna na zunaj. Primerja ji bi jo lahko s polnoletnim državljanom, recimo s kmetom, ki ima svoje posestvo, na katerem sadi in seje, kar ravno hoče, svoje razmere do sosedov pa ureja na podlagi pogodb. Kakor kmet, tako živi lahko tudi narod, (ali kaka druga socialna skupnost) na svojem „posestvu“ (ozemlju) na znotraj popolnoma samostojno, na zunaj pa ureja svoje odnose s pogodbami, ki jih sklepa kot polnopraven in priznan in neodvisen član med drugimi državami in v njih organiziranimi narodi.

Samostojna in neodvisna država torej ni nič drugega, kakor *juristična oseba* naroda, organiziranega v državi.

Ostanimo pri zgoraj omenjenem primeru še dalje. Neodvisni kmet- posestnik ima dorastlega sina. Gospodarstva mu še noče izročiti, ampak za lasanje se mu zdi pa že tudi prevelik. V takih slučajih se pogosto zgodi, da prepusti oče sinu neke gotove pravice v hiši, ki zagotavljajo sinu gotovo mero samostojnosti, ne pa popolne neodvisnosti. Oče prepusti sinu n. pr. gospodarstvo nad živino; ali pa mu da v določenih obdobjih kakšne zneske denarja, s katerimi sin svobodno razpolaga in glede katerega je popolnoma neodgovoren in neodvisen, tudi oženi se lahko in ima svoje gospodinjstvo, skratka, sin ima v skupni hiši neke pravice, ima lahko tudi velike pravice, ali recimo: on ima lahko vse pravice kakor oče, samo pogodb na zunaj ne sme podpisati. Sin lahko soodločuje tudi v tem slučaju, se lahko posvetuje, ampak podpis nima. Ta je pridržan očetu. Tako je tudi v življenju držav.

Celokupna državna oblast prepušča svojim delom lahko silno mnogo pravic, kakor oče sinu, tudi vse pravice, samo eno ne more prepustiti: *zastopstva na zunaj*. Če prepusti tudi to, potem postane del države popolnoma samostojen in polnopraven in tvori sam za sebe neodvisno državo, ravnatoko kakor postane sin neodvisen od očeta, če zapusti hišo in si ustanovi svoje gospodarstvo.

Kakor je razvidno iz omenjenih primerov, gre torej v državnem življenju tako kakor v družinskem v prvi vrsti za odmero pravic oziroma za *določitev kompetence*. Od te odmere pravic je odvisno vse.

Dokler ima oče male otroke, poje šiba in če hoče imeti v hiši mir in red, mora biti *absolutističen tiran in centralist*, okoli katerega se vse suče. Po vsak krajcar in po vsak košček kruha mora priti otrok k njemu, oče zapove otroku, kaj in kako naj govori in prepove, česar ne sme; ukazuje mu, kdaj naj vstane in kdaj naj se vleže i. t. d. Otroku nima nobenega lastnega delokroga, nima pravic, izvzemši pravico do kričanja, če ga zaboli udarec šibe ali pa mu nagaja prazen želodeček. Takemu otroku bi rekli naši centralisti, da je rodovini (državi) nevaren „hujskač in zabavljač“.

Ko otroci odrastejo in postanejo pametnejši, jim mora pa že oče dati kakšen krajcar, da si lahko kupijo,

kar otroci sami hočejo. Tudi svojo sobo dobe, kjer vladajo po svoje in se igrajo po svoje. Imajo pravico okna odpreti ali pa zapreti, kadar je njim všeč. Imajo torej že neke *kompetence*, majhne sicer, ampak vendar nekaj. Tudi v državi je podobno in to malo mero pravic imenujemo navadno „*samoupravo*“.

Ko otroci toliko dorastejo, da lahko delajo, postane pa razmerje že precej drugačno. Gospodarstvo ni več odvisno samo od očeta, ampak tudi od dela otrok in od njihovih prispevkov do skupnega gospodarstva. Taki otroci zahtevajo zase že mnogo, mnogo pravic. Oni hočejo imeti svoj velik delokrog, oni hočejo že *soodlovali*, oni si hočejo delati domače postave sami, to se pravi: *oni zahtevajo avtonomijo*. Stanujejo sicer še v skupni hiši, priznavajo tudi vrhovno gospodstvo očetovo, ampak dosti več ne. Isto zahtevajo v državnem življenju tudi razvite in organizirane socialne skupine. Te zahtevajo obširen delokrog za sebe, one hočejo *avtonomijo*.

Če pa otroci ne morejo ali nočejo ostati več skupaj v eni hiši in zahtevajo tudi tukaj svoja prava, potem si zgrade na *skupnem ozemlju* vsak svojo hišo, kjer neomejeno gospodarijo. Očetova oblast je samo še zastopstvo na zunaj. To je *federalizem*, državna zveza.

Iz tega je razvidno, da jasne meje med samoupravo, avtonomijo in zvezno državo ni mogoče potegniti. Vse je odvisno od neke *konvencionalne* mere kompetenc. Toda še tako velika mera kompetenc, ki jih imajo otroci proti očetu, ne goni otrok do tega, da zapuste skupno življenje, ampak samo nezadovoljnost z očetom ali z brati, torej v državnem življenju sila in pritisk in želja po hegemoniji. Če šiba preveč poje, uide iz hiše tudi majhen otrok, kjer pa centralna očetovska sila razume svojo nalogo in vlogo, tam pa otroci ne gredo narazen.

Skupnega državnega gospodarstva torej ne ruši tisti, ki zahteva za sebe kakšno mero pravic, *ampak tisti, ki jih ne da*. To so pa centralisti in ne mi drugi.

Nameravana „svoboda“ tiska.

Proti določilom o tisku v sedanjem vladnem ustavnem načrtu se je odločno izrekel univ. profesor dr. Metod Dolenc na sestanku „Pravnika“ dne 24. marca t. l. Njegovo predavanje o tem prinaša zadnja, 4. štev. „*Naših Zapiskov*“, ki je zelo zanimivo. Ko omenja Protičev kritiko tega centralističnega ustavnega načrta pravi: *Ako sem se o prejšnjih načrtih izrazil, da postajajo čim poznejši, tem medlejši, sedaj moram vzdrževati to neugodno sodbo za ta Pašičev načrt povsem*. Med drugim določa vladni ustavni načrt tudi, da naj sodijo o vseh kaznivih dejanjih, učinjenih s tiskom, *redna sodišča*, da se toraj zavzre dosedanje načelo, po katerem sodijo o političnih hudodelstvih in pregreških, ki so storjeni s tiskom, *ljudski sodniki* (to je porotniki). Upravičeno pravi prof. Dolenc: *„To je po mojem mnenju velik korak nazaj v reakcionarstvo.“* In pravi nadalje: *„Politične zločine soditi in razsodbo z vsem aparatom juristične umstvene konstrukcije utemeljevati, to je za vsakega sodnika, ki noče postati strankar, uničena zadeva.“* Končno pravi še to-le: *„Če hoče imeti pri nas tisk tisto vlogo, ki mu po pravici gre, naj se sam za to potegne*. Imam vtis, da se „v“ otisku baš „o“ tisku premalo govori. Ne vem, kaj je temu vzrok; zadovoljstvo s predlogi ustavnega odbora, npam, da ne!“ — Gospod profesor pravi, da je glede teh določil Protičev ustavni načrt neprimerno bolj modern in demokratičen. Mi pa pravimo: Ne samo glede tiskovnih določil, *ampak v obče*. Sedajni ustavni načrt je reakcionaren *po svojem bistvu*, zato tudi njegove določbe o tisku ne morejo biti moderne in demokratične. To je psevdo-demokratizem, ki je na znotraj prazen, navzven pa — policijski!

Razširjajte Avtonomista!

Avtonomistični pregled.

Hrvaški poslanci, ki so odšli iz konstituantne, vodijo pogovore o tem, da se osnuje na Hrvaškem močan proticentralističen blok. Pregovori še niso končani in so zato vse vesti o kakem nesporazumu ali intrige ali pa izmišljotine. Če se bodo pogajanja uspešno končala, potem bo to prvi začetek politične orientacije, ki ne sloni na starih strankarskih ideologijah, ampak se ozira samo na nove razmere.

Kakor pri nas. Avtonomistična zavest, da ne rečemo celo federalistične težnje, je izmed vseh nemških zveznih držav najbolj razvita na Bavarskem. Toda tudi tam opažamo isti pojav kakor pri nas, da namreč politični nasprotniki prav radi očitajo Bavarcem separatizem in željo po odpadu od Nemčije. Tozadevno so jako zanimiva izvajanja monakovskega dopisnika dunajske „*Neue Freie Presse*“, ki je imel z bavarskim ministrskim predsednikom von Kahrom daljši razgovor. Dopisnik sam pravi uvodoma, da je bil predmet njegovega razgovora predvsem „*stremljenje gotovih bavarskih krogov po federalizmu, katero stremjenje pa javnost navadno krivo tolmači, ker istoveti federalizem s separatizmom*“.

Zato je stavil dopisnik ministrskemu predsedniku sledeče vprašanje: *„V zadnjem času dvomijo o zvestobi Bavarcev do nemške države. Kaj mislite o tem, g. predsednik, in kako presojate separatistično gibanje?“* Odgovor: *„Bavarske ne prekaša nobena zvezna država po zvestobi in žrtvah za državo. Toda Bavarska si hoče ohraniti svoje lastno državno in kulturno življenje, ki je v zgodovini utemeljeno. Na kako odcepitev Bavarske od nemške države pa noben politik ne misli.“* Vkljub takim „*separatističnim*“ težnjam, ki vladajo v posameznih nemških zveznih državah, je pa celokupna Nemčija vendarle tako močna država, da že vse druge evropske države, izvzemši še morebiti Francoze, počasi poskušajo priti z Nemčijo v dobre odnose.

Avtonomistično gibanje se je začelo tudi v Romuniji. Kakor javljajo listi, je začela kmečka stranka v Erdelju, ki je pripadel po vojski Romunom, organizirati močan pokret za avtonomijo. Kmečka stranka zahteva za Erdeljsko popolno svobodo glede rešitve vprašanj, o katerih mi niti ne mislimo ne, da bi jih kdaj lahko reševali izven centrale. Avtonomistično gibanje na Erdeljskem se je tako razširilo, da romunska vlada resno misli na skorajšajo ugodno rešitev najvažnejših spornih točk potom sporazuma. A pri nas? Mi smo od sporazumov še jako oddaljeni!

Tedenski pregled.

Koroško vprašanje je stopilo, kakor je razvidno iz izjav predsednika vlade g. Pašiča v konstituantni, v nov štadij in ni neupravičeno upanje, da bomo dobili vsaj znaten del koroških Slovencev zopet nazaj. Bodečo severno mejo med Avstrijo in našo državo naj bi tvorila Drava in ne Karavanke. Nova meja bi bila za državo silno važna iz vojaških ozirov, za Slovence posebej pa še vsled zopetne pridobitve izgubljenih koroških rojakov.

Na Goriškem so ondotni Slovenci zadnje nedelje krasno dokazali svojo narodno zavest. Volitve za laški državni zbor so se vršile sicer pod najhujšim fašistovskim nasiljem, toda naši ljudje se niso dali preplašiti niti od fašistov niti so nasedli raznim zvičajam, ampak so pogumno šli skoro do zadnjega moža na volišče. V Istri je bil teror pač prevelik, da bi bili mogli Slovenci in Hrvatje doseči uspehe, slične onim na Goriškem.

Zanimiva interpelacija. Dr. Korošec je interpeliral predsednika vlade glede nameranih korakov naše vlade proti Bolgarom. V interpelaciji naglašja, da se je o istem predmetu govorilo tudi v *angleškem parlamentu*, kjer je državni tajnik za vnanje zadeve naglasil, da so angleški vladi jugoslovanske razmere znane in da jih *angleška vlada ne bo odbravala*. Iz te interpelacije je razvidno, da je naša vlada menda res nekaj pripravljala, kajti Angleži imajo po navadi zelo točne informacije, drugič je pa razvidno, da vlada pri nas tajna diplomacija najhujše vrste. Konstituenta zboruje, poslanci so v Beogradu, ampak